

Som bonde bland bönder

Jag säljer mitt torp

Jag hade många besök av vänner om somrarna. Och jag skrev att de skulle komma precis som de voro. Här kunde man bada och solbada som vår Herre skapat en, ty här voro vi fullkomligt ostörda och ogenerade. Damerna och ungdomarna behövde varken bad- eller soldräcker. Ja, det var de två första somrarna det. Den tredje var torvströfabriken färdig och arbetet i full gång. Det var fullt med nyfikna ögon överalt, ty de religiösa bönderna i denna gudsförgätta bygd hade antagligen aldrig sett en naken kvinna, än mindre en nybadad ren kvinna.

Mina kvinnliga gäster, och först och främst min husföreståndarinna, som var en verklig soldyrkerska, fick inte vara i fred för åskådare.

Om damerna uppsökte en aldrig så skyddad plats på gårdens rymliga områden, klädde av sig och lade sig för att sola hela sin lekamen och slöa, så dröjde det inte länge förrän nyfikna karlskallar stack upp ur buskar och bakom stenar.

Någon så fruktansvärd okunnighet har jag aldrig funnit bland landsbygdens folk på annat håll i vårt land.

På sina bönemöten talade de naturligtvis om vår förfärliga gudlöshet. Men intressant var det att snoka reda på vad som tilldrog sig på min gård, alldeles särskilt intressant när det fanns möjlighet att glo på ett par tre solbadande kvinnor med tillbehören i prima skick.

Min granna husföreståndarinna blev så illa utsatt en dag att hon höll på att flytta ifrån mig för alltid. Jag var ute på sjön och fiskade en morgon. Då satt hon iförd shorts ute på gården och drack sitt morgonkaffe.

Jag hade utarrenderat en slättermark till fyra bönder, ägare av så små jordbruk att de ej hade dragare.

Nu voro de på gården för att berga hö och skulle gå till en granngård för att låna hästar.

Det hade räckt om en av bönderna gått, nu gick alla fyra och tvärsöver min gårdsplan rakt på min husföreståndarinna så nära att de höll på att trampa på henne. Något så intressant som en välväxt kvinna iförd shorts hade dessa lika obadade som oerfarna karlstackare aldrig sett ens på film, om de nu någonsin sett en film. De försökte inleda ett samtal för att få stanna och glo så länge som möjligt. Men hon bevärdigade dem inte med en blick.

Då klampade de iväg, men när de återkom med hästarna blev det katastrof.

Min husföreståndarinna hade ställt ifrån sig kaffekoppen på en stol bredvid sig där stod också en tallrik skorpor, bröd och bitsocker.

Hästarna voro ett par unghästar och mycket bortkelade av husbondfolket.

Alltnog, min husföreståndarinna satt där och njöt av solskenet och slöade och hörde ej hästarna som kom oskodda på gräset bakom henne.

Men unghästarna fingo syn på sockret och brödet på stolen och tog sån fart att bonden som var ovan vid tömtagen bara hade att släpa med.

Med full fart stötte de omkull både stolen med husföreståndarinna och med hennes frukost.

Stadskvinnor äro i regel rädda för lösa hästar och här var intet undantag. Hon blev så skrämmd så hon inte ens kunde skrika. När jag återkom från sjön hade hon lugnat sig så mycket att hon kunde berätta om händelsen.

Jag var inte sen att ge karlarna en ordentlig utskällning.

Jag lovade dem att om de en gång till vågade gå över min gårdsplan med eller utan hästar skulle de få var sitt saltskott i baken. Det fanns annan väg att gå till grangården precis lika nära.

På middagen måste jag cykla till posten som var en halv mil avlägsen.

Då går jag och badar under tiden, avgjorde min husföreståndarinna som lugnat sig efter morgonens upplevelser.

Gör det du, samtyckte jag och cyklade i väg.

Jag hade en del andra uträttningar i postbyn och det dröjde ett par timmar innan jag kom hem.

Vid återkomsten fann jag min husföreståndarinna så ursinnig att hon lipade.

Nu reser jag härifrån och kommer aldrig igen, grät hon.

När hon samlat sig litet berättade hon om orsaken varför hon var så upprörd.

Hon hade mycket riktigt gått och badat. Vår badplats var skyddad för insyn undantagandes från sjön och från mossen. Folket på mossen höll middagsrast; där syntes inte en människa och ingen båt syntes på sjön.

Hon tog sig en simtur i sjön och lade sig sedan att solbada på en bänk som jag ställt i ordning för ändamålet.

Hon låg på rygg med händerna under nacken, lät solen steka sin välskapade lekamen – och somnade.

Hur länge hon sovit visste hon inte riktigt.

Men hon vaknade vid ett plask. Alldeles vid stranden, två meter från henne satt två karlslokar i en båt och glodde på hennes nakenhet så ögona höll på att trilla ur skallen på dom.

Och då hon reste sig i sittande ställning såg hon uppschajade ögon blänga bakom de närmaste torvhögarna.

Ej underligt att hon var ursinnig.

Tag det med ro, tröstade jag, tänk på att infödingarna här är medeltidsfolk som det dröjer ett århundrade innan det kan stoppas in litet civilisation i dem.

Men hon tyckte att hon blivit nog uttitad och hon reste ifrån mig samma kväll för att söka sig en ostörd badplats på annat håll i vårt avlånga land.

Om det nu var de här människorna som arrenderade slättermarken av mig och som var bosatta på en annan

kant av socknen eller andra som började bereda mig förtret vet jag inte.

Jag fick i alla fall plötsligt upp ögonen för att man på alla sätt sökte komma mig till livs. Jag reste mycket, och det var som om folk luktade sig till när jag var bortrest.

Och när jag var borta härjades det friskt i mina marker.

Jag hade egna och arrenderade marker och var aktsam om viltstammen. Jag sparade varenda svenskhare, sköt endast de rödbruna fälthararna. Jag sköt aldrig en tjäder- eller orrhöna. Men viltet försvann ur mina marker.

Morkullorna som äro lovliga först den 16 maj började man skjuta runt om i mitten av april.

Sista hösten jag var bosatt på gården bjöd jag hem ett par jägarevänner, ägare av goda hundar.

I två dagar kammade vi igenom mina marker.

Där fanns inte ett liv. T.o.m. ett grävlinggryt jag hade på den arrenderade marken var genomgrävt och utplundrat.

Och lika så var det med fisket.

Mina fiskredskap, tjuvvittjades, sumpen tömdes på fisk så fort jag var bortrest. Då jag därtill vid ett par tillfällen blev av med inventarier ur min materialbod började jag tycka det var olustigt.

Min präktiga husföreståndarinna sade ifrån att någon mera vinter stannade hon inte på gården.

Hon hade senaste vinter i för färskt minne.

Under 53 dygn hade vi 30 minusgrader och under.

Vi höll rakt på att frysa oss fördärvade det hjälpte inte att elda. Den ihållande kylan trängde obarmhärtigt genom väggar och golv.

Min tid gick åt att skaffa ved, lena upp pumpen, skotta snö och skaffa hem post och livsförnödenheter.

Och min husföreståndarinna hade händerna fulla med att elda, elda natt och dag och sköta hemmet i övrigt.

Trots alla våra omsorger frös den frostfria pumpen sönder, frosten trängde in i vår frostfria källare ödeläggande för stora värden. Men mitt beslut att sälja och lämna denna ort kom litet senare på hösten.

Jordägarna hade enats om att sjön skulle sänkas bortåt en meter och att ån på en sträcka av c:a en mil skulle nygrävas.

Ett fyrtiotal strandägare berördes av företaget.

Åkrarna, som ägdes av de bönder, vars ägor gränsade mot ån, voro för sanka att bruka.

Men mina ägor som gränsade mot sjön och ån voro inte sanka.

Jag hade inte minsta nytta av sjösänkningen, bara skada.

Men att opponera sig båtade till intet. Man hade helt enkelt tvingat mig enligt lag att delta i dikningsföretaget.

Ett tredskande kan nämligen inte hindra ett för majoriteten lösamt företag.

Nå, jag räknade på saken. Jag skulle få några tusen kronors kontantutlägg eller skuld på företaget.

Men det värsta av allt var att min sjö skulle försvinna.

Och det var sjön som utgjorde största tjusningen på gården. När grävningen var verkställd skulle där inte finnas stort mer än en med vattenväxter igenvuxen pöl i mitten av den nuvarande sjön.

Bönder tycks inte vilja ha författare ibland sig.

Och jag undrar inte på det. Vi, eller åtminstone jag, skräder inte orden i mina böcker och beskriver bönderna sådana som de är, när de är sådana.

De som känna igen sig taga åt sig. Jag skall dra fram några exempel.

Det var lördagseftermiddag. Hela huset var städat, rummen nyskurade, så det sken av golven.

Då stegade det in i köket en urvärldens bonde nedsmord av lera och dy från ögonbrynen till stövelsulorna och slog sig ned på en stol i köket.

Hans ärende var att kräva mig på halva kostnaden för ett gränsdike som han grävt mellan sina och mina ägor.

Jag har inte begärt att ni skall gräva några gränsdiken, invände jag.

Jag måste gräva för att få ut vattnet från min åkerjord, och jag har grävt ända från sjön, upplyste han.

Det angår inte mig. Ni har åker på er sida gränsen, jag har skog på min sida, och skogen lider inte av vatten, tvärt om. Si, det är tri bönder som har skogsmark nedanför författarens ägor som gränsar mot diket.

Bönderna har grävt sin halvpast själva, d'ä lag på sånt, si. Men jag anförsåg att författarn varken hade tid eller kunskap att gräva diken och därför grävde jag hans anbart också, för att vara hygglig.

Anna Lena mörknade. Hon såg på sitt nyskurade golv där bonden satt. Lera och dy hade torkat i köksvärmen och rasat av honom.

Det blir bättre växt på författarens skog sen diket kom upp, drog han på.

Jag vågade inte käbbla med den dikestokiga bonden längre. Anna Lena började bli svart i ögonen, jag väntade att hon skulle få ett utbrott och dänga något hårt i skallen på honom. Jag gick efter pengar och betalade för hans förbannade dike.

Varsågod, sade jag. Men knalla er härifrån nu. Här blir varken kaffe eller mera prat. Det räcker med diket och den matjord ni fraktat in i köket. Bonden gick.

Jag skottade ut avkastningen efter honom och Anna-Lena fick än en gång denna lördag värma vatten för att skura upp efter dikestoken.

En tid efteråt fick jag kännedom att jag var skyldig att nystänga gränsgårdsgården mot en annan bonde.

Men innan den bonden hann stänga sträckan och kräva mig på ersättning förekom jag honom. Taggtråd hade jag, enstör hade jag. I dagningen första maj startade jag arbetet. Hela dagen spettade jag ned stör, drog taggtråd och svettades, ty det var en ovanligt varm första maj.

Men när kvällen kom var stängslet färdigt.

Visserligen hade jag vanhelgat Per Albins vilodag med mitt arbete, men jag hade räddat en hundralapp, så jag var nöjd med min första maj, arbetsdag.

En vårdag uppvaktades jag av hälsovårdsnämnden och ålades att gräva brunn med höganäsrör, slutet lock och frostfri pump.

Hade jag nu varit bonde och liksom de övriga hoppsläktad med hela socknen, hade jag troligen aldrig ens blivit uppvaktad, möjligen anmodats att rensa brunnen, om jag haft vett att göra det utan påstötning.

Det fanns nämligen en stensatt brunn med utmärkt vatten på gården. Det var träkar över brunnen och man hämtade upp vatten genom att döpa ned en hink medelst en tråkrok.

Ett system som används på tiotusentals gårdar i landet. Men jag hörde inte till invånarna. Jag var författare, utböling.

De tre bönder som uppvaktat mig voro hälsovårdsnämnd, alltså en myndighet. Och myndighet är farligt som fan att råka ut för, i folkhem isynnerhet, för där ska folk styras och inte styra med sitt själva- det är det som är folkstyre. Jag gjorde upp med en skicklig brunnsgrävare att ta hand om saken, ty själv måste jag resa bort på en tid. Mannen satte igång, rekvirerade material och började gräva.

Nyfikna bönder kom skadeglada om dagarna, tittade ned i brunnshålet och sporde brunnsgrävaren hur det gick, om det blev något vatten? Brunnsgrävaren, en tystlåten man, en dunderkarl, bara såg upp på de nyfikna och fortsatte sitt arbete.

Tag bra betalt nu bara, uppmuntrade bönderna, den där har råd att betala.

Jag tar inte mer betalt, om jag gräver brunnar åt miljonärer än om jag gräver åt fattigare folk, snäste brunnsgrävaren. Och dra nu åt helvete, annars ska ni få en skopa lervälling att sörpla på.

När jag återkom till gården var arbetet verkställt.

Det måtte vara ett djävla sorts folk i den här trakten, sade brunnsgrävaren, hur kan författaren stå ut med dom?

**Man får ta dom som en prövning, svarade jag.
Så hade jag fått nyanlagd brunn på gården samtidigt som
jag blivit närmare en tusenkrona fattigare.
Jag hade hellre haft kvar mina pengar och nöjt mig med
min gamla brunn.**

**Posten brukade vi hämta sedan förmiddagsnyheterna på
radion gått. Vi hade vår postlåda bland en rad andra
postlådor i en bondby vid landsvägen.**

**Var fru Anna Lena hos mig och skotte om huset och
vädret var gott brukade vi följas åt efter posten.**

**Det var ungefär en timmes promenad fram och åter på en
mycket vacker väg. Men varje ens steg bevakades från
flera par tjog ögon ur stugornas fönster, och det var
obehagligt. I byn var telefonstationen belägen.**

**Nu hände det att en god vän råkade ringa mig från
Stockholm två dar å rad just den timmen vi hämtade
posten. När han tredje dagen ringde och ej fick svar ringde
han upp telefonstationen och sporde om de viste om jag
var hemma.**

**Ja, nog är han hemma, svarades det, men han är ute och
går med hushållerskan. Men jag ser att de är på hemfart
nu, ring om en timme så träffas han nog.**

En timme senare ringde min vän.

**Vad fan menar du, gosse, sade han, har inte du annat att
göra mitt på blanka vardagen än att lustvandra kvinnfolk.
Vem har sagt så?**

**Det upplyste dom på telefonstationen. Dit ringde dom från
stugorna kring lustgården och rapporterade din
framryckning.**

**Slag i slag följde pålagorna. Jag ålades lägga grövre
koppartråd på elektriska huvudledningen från den 4
kilometer avlägsna transformatorn till gården till gården.
Jag ålades skaffa ny brandredskap, riva muren i
boningshuset från skorstenen till grunden.
Den måste muras ny och fyra eldstäder ersättas med nya.**

Den sista pålagan hann jag aldrig verkställa förrän jag sålde gården. Och min efterträdare, konstnären, rev utan påbud ned muren och ledde in centralvärme i boningshuset.

På samma sätt som man försökte komma mig till livs syns det gått för andra författare som skaffat sig lantbruk.

En av dem anmäldes av illviliga grannar för vanhävd av sin gård. Han sådde inte upp sin gård en vår.

Han ämnade nämligen göra en så dyrbar och omfattande grundförbättring som att köra bort sten ur åkerjorden, täckdika och kalka.

Anmälan rann naturligtvis ut i sanden. Men författaren fick avsky för bönder och beslöt att hämnas.

Han sålde gården för underpris till en tattare.

Gården blev samlingsplats för tattarföljen.

Nu hade en anmälan om vanhävd av gården varit berättigad. Men ingen bonde vågade ens närma sig gården av fruktan för stryk.

Böndernas lador tullades på hö om nätterna, deras hönshus på höns. Men ingen vågade göra anmälan.

De viste att hos det brunhyllta nomadfolket satt knivarna löst och lätt kunde flyttas ur slidan in i bondfläsket.

En annan av mina kollegor som köpte lantgård lurades redan på fastighetsköpet. Arealen var i verkligheten tio tunnland mindre än den uppgivna. Så lurade man på honom ett par skenhästar.

Vid det första hölasset kollegan körde in föll hästarna i sken och vid kullkörningen bröt han ena benet och fick en del andra kroppsskador.

Ett komplicerat benbrott tar tid att få läkt. Men efter månaders lassaretvistelse blev författaren friskskriven.

Men men för livet fick han efter olyckshändelsen.

Och av bondlivet hade han fått nog. Han sålde sin gård och lyste ut auktion på lösöret.

Till den auktionen hade bönderna sammangaddat sig.

Om en bjöd 50 öre för en stol eller en krona för en byrå så skulle de andra tiga. De skulle ge författaren en avskedshälsning att minnas. Men det finns hyggliga människor bland bönder också.

Som t.ex. min ovanligt sympatiska, humoristiske granne som jag tidigare beskrivit. Någon sådan granne hade väl antagligen min kollega också som varskott honom om böndernas komplott. Han var förberedd. När bondhoppen, auktionsdagen, en råkall marsdag, samlades på gården, brann där en stockvedsbrasa.

Menigheten trodde författaren i sin enfald tänt brasan för att tina upp köparna och få bra betalt för sitt inventarium och man skrattade sins emellan, ty vad betalning han skulle få var bestämt förut. Auktionsdagen började.

En stol ropades ut. Sjuttiofem öre hördes en ropande röst som i öknen. Inte ett bud mer. Författaren tog stolen och langade den i elden. Och så gick det i fortsättningen.

Allt efter som bönderna bjöd eller rättare sagt missbjöd på inventariet rykte författaren till sig auktionsgodset och vräkte det på elden. Samma väg gick byråar, skåp och kistor ty hans kroppskrafter voro enorma.

En snopen bondhop lomade efter auktionens slut bort från gården utan ens kunnat förvärva sig en luft gardiner – för underpris.

Jag beslöt att sälja gården och lämnade in de till försäljning hos en egendomsmäklare i närmaste stad. Och nu följde en både ynkelig och löjlig vecka.

Det var en kväll, en lördagskväll ett par dagar efter det jag lämnat in gården till försäljning.

En lördagskväll på landet om man är ett par människor som trivs med varandra kan vara ofantligt rogivande.

Vatten och ved är inburet så det räcker över söndagen.

Friskt granris lagt utanför verandan och köksingång.

Uppsnyggat och städat ute runt huset. Städat och pyntat inomhus.

Mat hemköpt och färdiglagat för söndagen.

Efter kvällsmaten sutto vi, min husföreståndarinna och jag, och språkade i mitt skrivrum och hade det fridfullt. Det hade regnat senaste dygnet, det hade regnat senaste dygnet, ett fullkomligt skyfall, som gjort vägarna nästan ofarbara. Och regnade gjorde det fortfarande.

Det kändes skönt att sitta inne i värmen och höra veden spraka i kaminen. Jag hade varit nödd och tvungen den dagen att cykla till posten med viktiga brev.

Och fast jag blott cyklat en mil var jag vid hemkomsten så trött att jag knappt orkade dra av mig stövlarna, ty cykeln sjönk ned till naven i vägsörjan. Nå, klockan började dra sig mot tio och min husföreståndarinna beredde sig att gå till sängs i sitt rum en trappa upp.

Hon gick att låsa ytterdörren i köksfarstun men ryggade förfärad tillbaka. Innan hon hann vrida om nyckeln slets dörren upp, och från regnet och kolmörkret utanför tumlar in i det upplysta köket en individ så fullsmord med vägsmutts från fötterna upp till hårfästet att han närmast såg ut som hade man grävt upp honom ur jorden.

Bländad av ljuset stirrade han rakt fram som en vansinnig och snarare röt fram än sporde:

Är Gunnarsson hemma?

Ja det är han, upplyste hon och drog sig baklänges mot mitt rum, öppnade dörren, stängde den efter sig, sjönk ned på en stol och andades fram:

Det står en sinnesrubbad karl i köket och frågar efter dej.

Jag gick ut i köket för att titta på uppenbarelsen och höll på att lägga upp ett flatskratt så ryslig såg karlen ut.

Hans ögon hade nu hunnit vänja sig vid

det skarpa ljuset, så han såg någorlunda klok ut, åtminstone verkade han inte direkt samhällsvådlig.

Är det här Gunnarsson? sporde mannen.

Ja det är det!

Ja, jag ska väl presentera namnet, jag heter Topp och skall köpa garn av Gunnarsson.

Jag har cyklat 9 mil hit i skiten för att vara först av

spekulanterna.

Har ni cyklat 9 mil i detta väglag och väder?

Ja, det har jag!

Då behöver ni ett mål mat innan ni köper gårn av mej.

Käringen skicka med mej ett par smörgåsar som jag tuggat i mig under färden, men nog kan jag äta ett mål mat alltid.

Anna-Lena! ropade jag inåt rummet, här är en karl som du skall bjuda på mat.

Och mat kom det fram på köksbordet i en tvärhast. Smör och bröd och all hemköpt smörgåsmat avsedd att räcka för oss till följande onsdag då köttbilen åter passerade vår postby plus en nyupptagen burk ansjovis och en tillbringare mjölk.

Bonden högg in på det framsatta som ett rovdjur.

Han åt som ett tröskverk, han skattade in mat i sitt snusiga gap.

Vi satt på kökssoffan min husföreståndarinna och jag och betraktade med förundran detta första klassens svenska bondematvrak, ty den ena assietten efter den andra länsades.

Du måste steka fläsk och potatis, viskade jag till Anna-Lena, det som du satt fram bottnar inte i den där gödgrisen.

Hon satte genast i gång. Men hon var mera förutseende än jag. Samtidigt som hon stekte fläsk och potatis kokade hon ägg. Äggen voro ju kokta på få minuter och då Anna-Lena satt fram dem på bordet hade vår gäst länsat varenda assiett och ätit ur halva ansjovisburken.

Nu angrep han äggen med samma frejdiga mod men dom åt han inte som folk i allmänhet.

Han tog skalen av dem och sväljde dem i ett glufs.

När han sväljt äggen stod en panna med stekt fläsk och potatis framför honom på bordet.

Ja, sade han och lade för sig en jätteportion av anrättningen, d'ä skit när i bjur på så mycket god mat att man inte är riktigt hungrig. Men jag kommer kanske igen, tröstade han oss.

Hur skall den där se ut när han kommer igen och är hungrig?

viskade Anna-Lena till mig.

När han till sist slutade äta, eller rättare sagt när allt som sattes fram på bordet var slut t.o.m. hela ansjovisburkens innehåll rapade han högljut och bad om nattlogis.

Detta fick han naturligtvis. Vi hade inte hjärta att köra ut en luffare den kvällen i mörker och regn.

Efter en kort rådplägning kom vi överens om att lägga bonden på Anna-Lenas rum en trappa upp så vi voro av med honom. Själv var hon villig att bädda åt sig i kammarn eller finrummet som vi kallade rummet som var beläget intill mitt skrivrum.

Sedan hon lagt rena lakan i sängen, hängt upp rena handdukar och fyllt vatten i handkannan visades bonden upp till sitt nattkvarter.

Han bad att jag skulle säga till honom så fort det blev dager för då skulle vi ut och se på ägorna.

Så bjöd jag god natt efter att ha visat honom var den elektriska kontakten fanns så han kunde ta sig ut och in. I morgon får du bereda dig på att utfodra den här kurren senast klockan 7 för mer än en timme tar det inte att visa honom runt ägorna och klockan 6 är det dager, sade jag när jag kom ned till Anna-Lena.

Ja, men var i herrans namn skall jag ta mat ifrån.

Han har ju ätit upp hela vårt matförråd, jag har inte mer än smör och bröd och fläskkarrén vi ska ha till middag i morgon kvar i skafferiet.

Ta, fram fläskkarrén, du, den kanske räcker både till frukost och till middag åt oss, föreslog jag.

Sedan blev det äntligen lugnt så när som att hela huset skakade av bondens förfärliga långdrag av timmerstockar i rummet en trappa upp.

Redan före klockan 6 följande morgon hörde jag att han var på fötter, varför jag klädde på mig och gick upp till honom.

Till min förvåning fann jag att han inte klätt av sig för natten. Han hade tumlat i sängen som han stod och gick. På Anna-Lenas fina täcke som fått bli kvar i sängen såg det ut som om han stjälpit av ett lass jord.

Landsvägssmörjan hade torkat under natten och rasat av honom.

Jag tror Topp inte använt komoderservisen, sade jag, som såg att den var orörd.

Nej, svarade han, inte kan en använda såna där fina saker te sånt inte. Dom är väl te ha socker å grädde i.

D'ä väl frökens kan jag tro. Si ja använder aldrig sånt, förklarade han. Hemma har jag en putell och tvättar mej gör ja om söndagarna i ett plåtfat på en köksstol.

Om det blir tid vill säga, annars får skiten sitta kvar från den ena vickan till den andra. Arbetet får lov att gå först, si.

Vi gick ut och tittade på uthusen och traskade sedan över ägorna. Enligt den beskrivning bonden fått av mäklaren skulle det finnas ett skjul på gården, i verkligheten fanns det inte. Detta skjul spökade i hans hjärna hela morgonen, han kunde inte få det ur tankarna.

Han var en detaljernas man som alla hans likar.

Detta var min första bondespekulant och alla de bönder som sedan följde som spekulanter slag i slag voro som tvillingbröder till denne. De kasserade allt.

Det var mossjord, mindervärdig jord. Fast jorden var för stenbunden. Grusgrop fanns men inget grus.

Ett kärr fanns i hagmarken för djuren att dricka ur under betesgången, men där fanns inget vatten.

I den stilen gick mina spekulanter på och kasserade allt.

Har I inget förfor? sporde den här långtradaren.

Jag teg, jag kunde inte besvara frågan ty jag visste inte alls vad den gällde.

Först fram på dagen då jag träffade min granne blev jag upplyst om att han troligtvis menade s.k. tillträdesfoder, hö och halm som skulle ingå i fastighetsköpet.

Skall inte Topp bese boningshuset med alla bekvämligheter som jag kostat på? sporde jag när vi efter ronden stego in i köket.

Nä, dä gör däsamma, svarade han och slog sig ned vid köksbordet, där maten just dukades fram.

Man behöver inte krusa honom nu heller.

Anna-Lena hade skurit sex skivor av fläskkarrén, det var ungefär en tredjedel, men låtit hela steken ligga kvar på fatet, om hon eventuellt skulle behöva skära upp en eller annan skiva till.

När hon räckte vår gäst fatet högg han gaffeln i den oskurna delen av steken, rakade åt sig hela schoket på tallriken, öste på ett berg av potatis och började vräka i sig av anrättningen.

Nu ä dä skit å inte vara hungrig, när I bjur på så mycket god mat, sa han med munnen full av kött och potatis.

Men jag kommer kanske igen, tröstade han oss med liksom kvällen förut.

Vi värdfolk nöjde oss med en kopp kaffe och en brödskiva.

Men de brödskivorna blevo aldrig uppätta.

Medan bonden åt förde han en sådan bordskonversation att både värdinnan och jag höll på att få springa ut bakom knuten och kasta upp.

Han hade en kvinnlig släkting som fått lungkräfta och som hostade upp stora blodiga schok av lungorna på tallriken när hon åt. Hon hostade upp lika mycket köttslamsor på tallriken som dom la för henne mat, bedyrade han.

Han begrep inte att vi grinade illa för att det vände sig i magarna på oss. Han trodde det var av medlidande med den sjuka och fortsatte en detaljerad beskrivning av den stakars släktingens kräftsjukdom.

När han satt i sig två tredjedelar av vår fläskkarré tog Anna-Lena bort fatet. De sex skurna skivorna skulle hon åtminstone rädda åt oss själva, menade hon.

Sedan fick han kaffe och doppa så mycket han ville.

Sedan han undfägnats med påtår och vi inte hade mer att bjuda på halade han upp en jättesnusdosa och lade in fyra försvarliga mullbänkar.

Snarvacker var han sannerligen inte förut, men efter den munderingen såg han så illa skapad ut att jag brast ut i ett skallrande och oförsynt gapskratt. Storögd tittade han på mig.

Men Anna-Lena kunde behärska sig. Fast hon höll på att explodera av skratt røjde hon det inte med en min.

Topp får ursäkta författarn, sade hon, han får sådana där utbrott ibland, det är därför vi måste sälja gården.

Jag förstår det, svarade bonden. Men det där var otäckt, då får I allt söka bot för.

Nå Topp, sade jag sedan jag skrattat ut och ordnat anletsdragen, hur ska vi ha det med gårdsaffären?

Han tittade på klockan. – jag får lov att spörja mor till råds först, sade han, nu måste jag hem och

middagsmjölka. Han räckte oss sin stora lortiga näve till avsked, satte sig på cykeln och trampade iväg så landsvägsmodden stänkte om honom.

Han var typisk för Sveriges småbrukande bönder på efterblivna orter, ohyfsad, van vid fattigdom, omättlig – och med enastående arbetsförmåga.

Hans prestation att cykla 18 mil på ett dygn i det väglaget var liktydligt med att cykla 60 mil på samma tid i normalt väglag.

Vill du verkligen sälja din vackra gård till människor av den typen ? sporde Anna-Lena med tårar i ögonen sedan den matfriske och smutsige spekulanten lämnat oss.

aldrig i livet, svarade jag, då behåller vi hellre gården, låser igen här i vinter och kommer åter i vår.

Det får väl bli någon råd med att skaka fram tusenlapparnas mångfald för sjösänkningen.

En vecka framåt måste vi nu uthärda en invasion av bönder av samma typ som den förste.

Bostaden och de förbättringar jag med stora kostnader gjort på den var det inte en enda av dem som fäste sig för, så anspråkslösa var de för egen del. Inte heller hade en enda blick för gårdens vackra läge.

Inte en bonde av tjoget som besåg gården under en vecka hade blick för sådant. Men däremot hade de förstånd på uthusens skick, för jordens art och skogens värde.

Ingen av dem bjöd eller rättare sagt missbjöd på gården. De skulle alla hem och rådgöra med sina hustrur först och sedan återkomma. En hade hustrun med sig.

Hon var den enda Anna-Lena bjöd på kaffe, sedan de gått husesyn. Annars fick bönderna kamma noll.

Vi bjöd inte en enda på ett glas saft och vatten ens.

När en vecka gått reste jag in till staden, betalade egendomsmäklaren för hans besvär och annonskostnader och fick tillbaka min förbindelse för försäljning av gården. Jag ville inte se flera småbondetyper på mina ägor.

De började gå mig på nerverna, så jag drömde om dem på nätterna och vaknade upp med en känsla att hela rummet doftade kogödsel och bondsvett.

Det finns för få bastun på landet, det känns på lukten så fort en bonde kommer i vind.

Jag vände mig till vår förtroendeman i socknen, en disponent som i egenskap av nämndeman skött om mina handlingar vid tinget då jag tillträdde fastigheten. Han var en av de präktigaste, redbaraste män jag träffat, och nu ringde jag upp honom och sporde om han kunde sälja gården åt mig, men absolut inte till någon småbonde. Visst kan jag det, svarade han glatt, det skall vara gjort i en handvändning.

Vill disponenten ha någon ansvarsförbindelse av mig på försäljningsprovision?

Nej, ingalunda, det behövs inte alls.

Skriv bara ut en fullmakt för mig att jag äger rätt att sälja gården till det pris författarn bestämmer så skall jag sortera spekulanterna och endast visa gården för sådana köpare som författarn önskar.

Jag bad disponenten sätta igång och annonsera omedelbart och inte spara på annonserna. Samma dag sänder jag över den begärda fullmakten till honom.

Allra helst skulle jag naturligtvis velat sälja till någon av mina kollegor. Men jag kunde inte komma i förbindelse med någon av dem som kunde tänkas ifrågakomma.

Jag hade inte haft förbindelse med kollegorna på åratals isolerad som jag bott i en skogsbygd och vist inte var kollegorna höll hus i in- eller utlandet. Så den tanken måste jag överge.

Så den tanken måste jag överge.

Som det sedan visade sig var det verkligen en av kollegorna, en av flickorna, eller en av damerna kanske det heter, som skulle ha köpt gården ögonblickligen, om hon vetat att jag haft den tillsalu.

Hon gav mig en ordentlig överhaling när vi träffades för att jag inte underättat henne.

Vad fan nu då, svarade jag, du har ju ett hem på landet, och där är du förresten sällan att träffa.

Jag ringde till ditt hem i samma veva jag salubjöd gården i en annan angelägenhet och fick till svar att du var ute på föredragsturné, men var i landet du fanns visste ingen.

Ja, det är riktigt, svarade hon, bäst som skett.

Nå, samma dag jag sänt över fullmakten till disponenten satt jag i mitt skrivrum tillsammans med min värdinna, fru Anna-Lena och pratade vid en kopp kaffe om den förestående försäljningen av gården.

Plötsligt fick jag en ingivelse, steg upp ur länstolen och satte mig vid skrivbordet.

Vad fick du nu för infall? sporde Anna-Lena skrattande.

Jo, ser du, svarade jag, framgången i livet går genom trycksvärtan. Här ska annonseras. Disponenten kommer

bara att annonsera i ortspressen i Östergötlands och Jönköpings län. Nu skall stockholmarna få sig en väckare. Jag satte ihop en annons som jag visste skulle dra. Jag beskrev läget på gården utan att nämna gårdens namn samt ställde svaren till disponentens adress och telefonnummer. Så sände jag in annonsen till tre stora stockholmstidningar och till Annonsbladet i Lund, en över hela landet spridd annonstidning.

Räkningen på annonskostnaderna bad jag tidningarna skicka till mig.

Efteråt tyckte jag nästan att det var förargligt, ty disponenten var en strängt upptagen man.

Nu fick han på mina annonser några tiotal svar förutom en massa svar på sina egna annonser.

Han fick säkert åsidosätta några av sina många uppdrag de dagarna, ty folk höll på att ta ned honom i telefon och per post med förfrågan om min gård.

Det var idel människor i god ställning som svarat på annonserna i stockholmstidningarna bl.a. landshövdingen skulle göra sig omaket att resa från Stockholm för att bese det.

Disponenten sorterade sitt folk och det visade sig att han började i rätt ände.

Dagen efter det annonserna stått inne ringde disponenten att han följande dag kom med spekulant och en spekulant som jag säkert gärna sålde till.

Den dagen blev en av höstens allra vackraste dagar med solsken, hög luft och vindstilla.

Min värdinna och jag stodo på verandan och skådade över nejden, kanske, som vi bägge sade, för sista gången gården var min. Just då kom disponenten körande med sin bil och med spekulanterna i den.

När de stego ur sade Anna-Lena.

Herre Gud det där är ju en av Östergötlands mest kända konstnärer.